

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ
ПРИВАТНОГО ПРАВА І ПІДПРИЄМНИЦТВА
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ

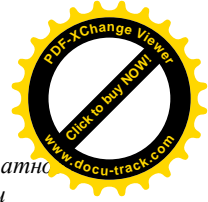
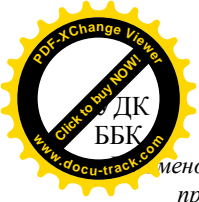

Вдосконалення правового регулювання корпоративних відносин

Збірник наукових праць

За редакцією доктора юридичних наук,
академіка Національної академії правових наук України В. В. Луця

Київ
2012

мендовано до друку вченою радою Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва Національної академії правових наук України (протокол № 10 від 24 жовтня 2012 р.)

Редакційна колегія:

Крупчан О. Д. – директор Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва НАПрН України, академік НАПрН України;

Луць В. В. – завідувач відділу проблем приватного права Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва НАПрН України, доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України;

Васильєва В. А. – в.о. завідувача Лабораторії проблем корпоративного права Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва НАПрН України, директор Юридичного інституту Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника, доктор юридичних наук, професор;

Саракун І. Б. – старший науковий співробітник Лабораторії проблем корпоративного права Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва НАПрН України, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник.

Вдосконалення правового регулювання корпоративних відносин (21–22 вересня 2012 р., м. Івано-Франківськ) [текст]: Всеукраїнська науково-практична конференція: Збірник наукових праць / Ред. кол.: О. Д. Крупчан, В. В. Луць, В. А. Васильєва, І. Б. Саракун. – К.: НДІ приватного права і підприємництва НАПрН України, 2012. – 166 с.

ISBN

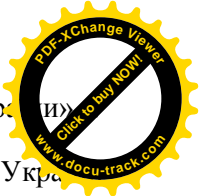
У збірнику узагальнено матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції «Вдосконалення правового регулювання корпоративних відносин», організованої Науково-дослідним інститутом приватного права і підприємництва НАПрН України, Лабораторією з вивчення проблем корпоративного права Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва НАПрН України, Юридичним інститутом Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника, яка пройшла в м. Івано-Франківську 21–22 вересня 2012 р. Наукові праці присвячено теоретичним та практичним проблемам врегулювання корпоративних відносин; врегулюванню правового статусу суб'єктів корпоративних відносин; питанням заснування, реорганізації та ліквідації корпорацій; вдосконаленню державного регулювання корпоративного сектору.

Видання розраховане на правознавців, суб'єктів нормотворчої діяльності, широкое коло осіб, які цікавляться питаннями вдосконалення правового регулювання корпоративних відносин.

За достовірність інформації, що міститься в друкованих матеріалах, несуть відповідальність автори.

© Автори, 2012.

© Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва НАПрН України, 2012

2. Закон України «Про Антимонопольний комітет України» в ім'язі Верховної Ради України. – 1993. – № 50. – Ст. 472.
3. *Постанова* Пленуму Вищого господарського суду України «Про деякі питання практики застосування конкурентного законодавства» від 26.12.2011 р. № 15. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://document.ua/pro-dejaki-pitannja-praktiki-zastosuvannja-konkurentnogo-zak-doc83861.htm>.
4. *План* заходів на виконання Загальнодержавної програми розвитку конкуренції в Україні на 2013-2023 роки // Офіційний сайт АКУ.
5. Проект загальнодержавної програми розвитку конкуренції враховуватиме Європейський досвід від 24.05.2012 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.amc.gov.ua/amc/control/uk/document/list?docPage=1>.
6. *Перелік* документів, за якими стягнення заборгованості провадиться у безспірному порядку на підставі виконавчих написів нотаріусів, затверджений Постановою КМУ від 29.06.1999 р. – № 1172.
7. *Постанова* Правління Національного банку України від 12.11.2003 р. № 492, зареєстрована в Міністерстві юстиції України 17.12.2003 р. за № 1172/8493 із змінами.
8. *Наказ* Мін'юсту України Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України від 22.02.2012 р. № 296/5.

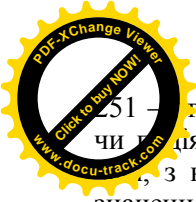

СТРОКИ У РЕГУЛЮВАННІ КОРПОРАТИВНИХ ПРАВОВІДНОСИН

Пленюк М. Д.,

*кандидат юридичних наук, науковий співробітник
Лабораторії проблем корпоративного права
НДІ приватного права і підприємництва
НАПрН України*

Здійснення і захист корпоративних прав та обов'язків суб'єктів корпоративних відносин відбувається з дотриманням певних строків і термінів, що встановлені законом або установчими документами. Відповідно до Цивільного кодексу (далі – ЦК) України, а саме: ст.

Строк – це певний період у часі, зі спливом якого пов'язана дія чи подія, яка має юридичне значення. Терміном є певний момент часу, з настанням якого пов'язана дія чи подія, яка має юридичне значення. Строк і термін можуть бути також визначені актами цивільного законодавства, правочином або рішенням суду.

У літературі як із загальної теорії права [1, с. 438], так і з галузевих правових наук, зокрема цивільного права, правовідносини прийнято поділяти на регулятивні та охоронні. Так, на думку Д. Б. Бобрової, регулятивні правовідносини – це правовідносини, за допомогою яких здійснюється регулювання нормальних економічних відносин (власності, товарно-грошових) та особистих немайнових відносин. Тобто, за допомогою регулятивних відносин відбувається правомірна діяльність фізичних та юридичних осіб. Саме тому вони виникають із договорів та односторонніх угод. Порушення правових норм і відповідного суб'єктивного права фізичних або юридичних осіб є юридичними фактами, на основі яких виникають цивільно-правові відносини між правопорушником і потерпілим, за яким правопорушник несе обов'язки щодо відшкодування шкоди, потерпає від застосування інших правових санкцій (охоронні правовідносини) [2, с. 84 – 85].

Безумовно, в термінологічному та змістовому розумінні, поділ правовідносин на регулятивні та охоронні має дещо умовний характер, оскільки охоронні правовідносини регулюються правовими нормами, а регулятивні виконують певну охоронну функцію, забезпечуючи правопорядок у майнових та особистих немайнових відносинах.

Строки (терміни) в регулятивних правовідносинах – це строки (терміни) здійснення суб'єктивних цивільних прав і виконання обов'язків.

Строки (терміни), що встановлюються в регулятивних цивільних правовідносинах, дають можливість управомоченій особі здійснити закладені в суб'єктивному праві можливості і задовольнити свої інтереси у межах відведеного на це часу. Так само виконання обов'язків у цих відносинах, що здійснюється зобов'язаною особою у встановлений строк (термін), свідчить про звичайний, нормальний перебіг суспільних процесів.

Оскільки в цивільних правовідносинах суб'єктивному праву управомоченої особи, як правило, відповідає (кореспондує) суб'єктивний цивільний обов'язок зобов'язаної особи, строки (терміни) здійснення цивільних прав є одночасно і строками (термінами) виконання цивільних обов'язків [3, с. 91 – 92].

Формування корпоративних правовідносин, а отже, виникнення корпоративних прав та обов'язків, пов'язані з моментом створення

юрідичної особи, в статутному (складеному) капіталі якої є частка, а також на її учасників.

Відповідно до ч. 4 ст. 11 Закону України «Про акціонерні товариства» документ, що засвідчує право власності засновника акціонерного товариства (далі – АТ) на акції, видається йому після повної оплати вартості таких акцій протягом 10 робочих днів з дати отримання товариством свідоцтва про державну реєстрацію випуску акцій.

Засновники АТ, які отримали документ, що засвідчує право власності на акції, стають учасниками товариства.

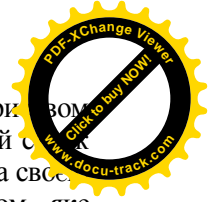
Загальним для всіх господарських товариств (крім акціонерних) є положення про те, що право особистої участі у товаристві виникає в інших осіб (крім засновників), внаслідок їх вступу у товариство та внесення вкладу в статутний (складений) капітал.

Вступ особи до господарського товариства, як і вихід із нього, є проявом її волі (волевиявленням), яке має бути підтверджене рішенням відповідного органу товариства (загальних зборів чи правління). Порядок вступу до товариства та виходу з нього визначається в установчих документах товариства (ч. 1 ст. 88 ЦК України).

Момент виникнення в особи корпоративних прав та обов'язків в АТ пов'язаний з придбанням нею акцій, що визначають розмір майнової участі акціонера у статутному капіталі товариства. Придбання акції не потребує рішення загальних зборів чи правління АТ на вступ особи до товариства, однак, у разі реалізації акцій акціонером приватного АТ шляхом їх продажу мають враховуватись інтереси як самого товариства, так і інших акціонерів. Йдеться про так зване переважне право акціонерів та самого приватного АТ на придбання акцій цього товариства, що пропонуються їх власником до продажу третій особі, не пов'язаній корпоративними відносинами з АТ.

Якщо акціонери публічного АТ можуть відчужувати належні їм акції без згоди інших акціонерів та товариства, то статутом приватного АТ може бути передбачено переважне право його акціонерів і самого товариства на придбання акцій, що пропонуються їх власником до продажу третій особі. Порядок і строки реалізації переважного права акціонерами та самим АТ передбачені у ст. 7 Закону України «Про акціонерні товариства».

Акціонери приватного АТ (якщо це передбачено статутом) мають переважне право на придбання акцій, що продаються іншими акціонерами цього товариства, за ціною та на умовах, запропонованих акціонером третій особі, пропорційно кількості акцій, що належать кожному з них. Переважне право акціонерів на

Придбання акцій діє протягом двох місяців з дня отримання товару. З моменту повідомлення акціонера про намір продати акції, якщо коротший строк передбачено статутом товариства. Як вважає Н. І. Майданик, за своєю сутністю переважне право купівлі акції є секундарним правом, яке відрізняється від повноважень, що є суб'єктивними правами у власному розумінні цієї категорії. Специфіка секундарного права полягає в тому, що праву уповноваженої особи протистоїть не обов'язок зобов'язаної особи, а стан пов'язаності співвласника (учасника), який має намір продати частку третій особі [4, с. 103 – 104].

Такий самий скорочений (трьохмісячний) строк позовної давності встановлено і в ч. 1 ст. 50 Закону про АТ для випадків, коли рішення загальних зборів або порядок прийняття такого рішення порушують вимоги цього закону, інших актів законодавства, статуту чи положення про загальні збори АТ, і тим самим, порушують права та охоронювані законом інтереси акціонера. Оскаржити таке рішення до суду акціонер може протягом трьох місяців з дати його прийняття.

У В. І. Цікало зазначене правило викликає сумнів, оскільки акціонеру не завжди у такий короткий проміжок часу може стати відомо про прийняття рішення, яким порушується його право. Початок перебігу позовної давності за вимогами про оскарження рішень зборів акціонерів слід, на думку автора, пов'язувати із днем, коли акціонер довідався або міг довідатися про прийняття такого рішення, як це передбачено ч. 1 ст. 261 ЦК України щодо початку перебігу позовної давності [5, с. 167].

Крім строків реалізації переважного права на придбання частки (акції) в товаристві законом або внутрішніми нормативними актами господарського товариства, можуть передбачатись строки (терміни) здійснення учасниками й інших корпоративних прав. Так, відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 116 ЦК України учасники господарського товариства мають право в порядку, встановленому установчим документом товариства та законом, брати участь у розподілі прибутку товариства і одержувати його частину (дивіденди). Установчі документи товариства (статут чи засновницький договір) мають містити, крім інших відомостей, умови щодо порядку розподілу прибутків і збитків (ч. 3 ст. 4 Закону України «Про господарські товариства»). Наприклад, за ст. 123 ЦК України прибуток і збитки повного товариства розподіляються між його учасниками пропорційно до їх часток у складеному капіталі, якщо інше не передбачено засновницьким договором або домовленістю учасників. Позбавлення учасника АТ права на участь у розподілі прибутку чи збитків не допускається.

Корпоративні відносини між учасниками та товариством регулюються і в разі ліквідації самого товариства як юридичної особи, зокрема, у випадку закінчення строку, на який воно було створено, в порядку, визначеному статтями 110–112 ЦК України, статтями 19–21 Закону України «Про господарські товариства», статтями 88–89 Закону України «Про акціонерні товариства».

Список використаних джерел:

1. *Марчук В. М., Николаєва Л. В.* Нариси теорії права: Навч. посіб. – Вид. 2-е доп. /В. М. Марчук, Л. В. Николаєва. – К.: Книга, 2004. – С. 273; *Теорія держави і права: Академічний курс: Підручник.* – К.: Юрінком Інтер, 2006. – С. 438.

2. *Цивільне право України: Підручник: У 2-х кн.* / О. В. Дзера (кер. авт. кол.), Д. В. Боброва, А. С. Довгерт та ін.; За заг. ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової. – К.: Юрінком Інтер, 2002. – Кн. 1. – С. 84–85.

3. *Луць В. В.* Строки і терміни здійснення суб'єктивних цивільних прав та виконання цивільно-правових обов'язків / В. В. Луць. – Особливості здійснення суб'єктивних прав учасниками цивільних відносин: Монографія / За заг. ред. академіка НАПрН України В. В. Луця. – К.: НДІ приватного права і підприємництва НАПрН України, 2011. – С. 91–92.

4. *Майданик Н. І.* Право переважної купівлі-продажу акцій як секундарне право / Н. І. Майданик / Проблеми охорони прав суб'єктів корпоративних правовідносин: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. – Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника. – 2012. – С. 103–104.

5. *Цікало В. І.* Строки для звернення за захистом корпоративних прав акціонерів / В. І. Цікало // Проблеми охорони прав суб'єктів корпоративних правовідносин: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. – Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника. – 2012. – С. 167.

